

ROCZNIKI HUMANISTYCZNE
Tom LXVI, zeszyt 5 – 2018

ZESZYT SPECJALNY / SPECIALE UITGAVE

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rh.2018.66.5s-8>

EWA MAJEWSKA

VAKTERMEN VAN VREEMDE AFKOMST IN DE NEDERLANDSE HUISARTSENPRAKTIJK

Abstract. Dit artikel geeft voorbeelden van specialistische termen uit vreemde talen die in de praktijk van de Nederlandse huisarts worden gebruikt. De huisarts onderzoekt patiënten die met een klacht naar hem toe komen. Het gaat om namen van verschillende ziekten, anatomische termen, diagnostische tests, behandelmethoden en medicijnen. De klassieke talen, het Latijn en het Grieks, hebben een grote invloed gehad op de moderne medische vocabulaire en zijn nog steeds in gebruik. Niet alleen hele woorden zijn ontleend, maar ook delen, voor- en achtervoegsels. Afgezien van de Latijnse en Griekse termen zijn er ook ontleningen aan het Engels en het Frans in de voorbeelden. Het vocabulaire bevat verschillende soorten woordvorming, zoals eenvoudige woorden, samenstellingen, afgeleide termen en termen, die uit meer woorden bestaan. In de groep van verbindingen zijn er de hybride vormen, waarin elk deel uit een andere taal komt. Bovendien is deze vocabulaire rijk aan eponiemen en acroniemen.

Trefwoorden: vaktaal; medisch vocabulaire; woordvorming; Nederlands; ontleningen.

INLEIDING

Elke vaktaal omvat vaktermen om bepaalde zaken precies en eenduidig te kunnen uitdrukken. In de medische vaktaal zitten duizenden termen die nog oorspronkelijk Latijns of verlatijnst Grieks zijn of afleidingen ervan (Jochems 2010, 1). Steeds vaker komen ook Engelstalige termen voor die vooral met nieuwe uitvindingen op het gebied van de geneeskunde te maken hebben. Het onderwerp van deze bijdrage is een analyse van medische vakwoordenschat van vreemde afkomst die in de huisartspraktijk gebruikt wordt.

Dr. EWA MARIA MAJEWSKA, afgestudeerd in germanistiek met specialisatie Nederlands, is universitair docente bij de Universiteit van Warschau. Zij promoveerde in 2003 op contrastieve grammatica Duits-Nederlands. Werkgebieden: vaktaal, naamkunde, Duitse en Nederlandse taalkunde, contrastieve grammatica, Duitse en Nederlandse taalverwerving; auteur van 50 publicaties. Correspondentieadres: Zakład Praktycznego Nauczania Języka Niemieckiego, Instytut Germanistyki WN, Uniwersytet Warszawski, ul. Dobra 55, 00-312 Warszawa, Polen; e-mail: e.m.majewska@uw.edu.pl

1. DE TAAK VAN DE HUISARTS

Huisartengeneeskunde is een vak apart. De huisarts ziet dagelijks een gevarieerde populatie patiënten met verschillende klachten en aandoeningen. Hij moet onderzoeken of de klachten op een beginstadium van een ernstige ziekte duiden, of zij bij een aandoening passen die noodzakelijk behandeld moet worden, of toch op een kleine kwaal met een gunstige prognose wijzen, waarvoor de huisarts een zinvol therapeutisch advies kan geven (Eekhof et al. 2010, 6). Elk contact tussen patiënt en dokter begint met een gesprek. De patiënt komt met een klacht naar het spreekuur en vertelt de dokter erover (Bügel et al. 2005, 14). In dit gesprek beschrijft de patiënt zijn klachten terwijl hij meestal Nederlandse woorden gebruikt die symptomen noemen, bijv. *koorts, verkoudheid, hoesten, heesheid, vermoeidheid, misselijkheid, braken, uitslag, bloeding, jeuk, zwelling* etc.

Na deze beschrijving komt het onderzoek door de dokter die aan alle mogelijke ziektes begint te denken waarvan deze klachten zouden kunnen getuigen (Bügel et al. 2005, 14). In het kader van de *differentiaaldiagnose* bedenkt hij welke klachten hij meteen van de hand kan wijzen. De huisarts moet dan beslissen, of hij de patiënt naar een specialist moet doorverwijzen. Hier komt het verschil tussen deze twee artsen tevoorschijn, want de huisarts ziet een andere patiëntenpopulatie, namelijk alle mensen met een bepaalde klacht, bijvoorbeeld hoofdpijn of hoge bloeddruk. De specialist daarentegen ziet alleen de door een huisarts geselecteerde patiënten (Bügel et al. 2005, 7). De huisarts suggereert de specialist dan al met wat voor een ziekte rekening kan gehouden worden. De communicatie tussen een Nederlandse huisarts en een Nederlandse patiënt gebeurt in hun moedertaal, in het Nederlands. De huisarts gebruikt weinig woorden van vreemde afkomst die pas dan kunnen verschijnen als de huisarts een diagnose stelt. De communicatie tussen de huisarts en de specialist verloopt schriftelijk en omvat veel vaktermen van vreemde afkomst, die hoofdzakelijk verband houden met de ziektes. Vaak is dit soort communicatie onbegrijpelijk voor de patiënt.

2. HERKOMST VAN MEDISCHE VAKTERMEN

Het bestaan van vreemde woorden in de medische vaktaal houdt verband met de geschiedenis van de geneeskunde. De oudste taal van de geneeskunde is het Grieks. In moderne Nederlandse medische vaktaal zitten er veel Griek-

se woorden die via het Latijn overgeleverd zijn. De oorsprong van deze wetenschap ligt namelijk in het oude Griekenland. Griekse artsen brachten de medische geneeskunst samen met de vaktermen verder naar Rome (Ruff 2001, 10). Met de ontwikkeling van de geneeskunde ontstonden Latijnse vertalingen van de oude Griekse vakwoorden of de Griekse vaktermen werden gelatiniseerd (Wilmanns & Schmitt 2002, 17). Deze woorden of hun bestanddelen zijn nog steeds in gebruik, hoewel ze al 2000 jaar in omloop zijn.

2.1. TERMEN VAN LATIJNSE EN GRIEKSE AFKOMST

In de medische vaktaal komen verschillende Griekse en Latijnse termen voor, waaronder termen die uit één woord bestaan, bijv. *peritoneum* ‘buikvlies,’ *ovarium* ‘eierstok’.

- ◆ “Dit is echter niet mogelijk bij steriele ascites door vermindering van de resorptiecapaciteit van het *peritoneum*.” (NTvG 50/2011, 2292)

De namen van ziekten bestaan vaak uit meer dan één woord, d.w.z. deze woorden vormen samen een groep bestaande uit een substantief met bijvoeglijke naamwoorden: *chondrodermatitis nodularis chronica helioides*, *Erythema exsudativum multiforme* (EEM), *Keratosis pilaris*:

- ◆ “*Chondrodermatitis nodularis chronica helioides* is een witgele tot rode zwelling op de oorschelp met als belangrijk kenmerk het pijnlijke karakter.” (Eekhof et al. 2010, 340)
- ◆ “*Erythema exsudativum multiforme* (EEM) wordt gekenmerkt door het acuut optreden van karakteristieke schietschijflaesies en/of verheven, oedemateuze papels.” (Eekhof et al. 2010, 111)

De meeste medische termen zijn samengestelde termen. De belangrijkste woordvormingsprocedures zijn afleiding door middel van voor- en achtervoegsels en determinatieve samenstelling. Naast originele Griekse en Latijnse termen bestaan er ook woorden waarvan de spelling vernederlands is of zijn er ook zogenaamde hybride vakwoorden, d.w.z. termen met elementen uit verschillende talen, bijv. Grieks- Nederlands, Latijns-Grieks, Nederlands-Engels etc.

2.1.1. Afleiding d.m.v. voorvoegsels:

Voorvoegsels modificeren de betekenis van het basiswoord. Tot de meest gebruikte voorvoegsels in de medische vaktaal behoren: *a-/an-*, *anti-*, *de-*, *dis-*, *dys-*, *ex-*, *hyper-*, *hypo-*, *pre-*, *post-*, *in-*, *trans-*.

A-/an- (Gr.) ‘niet, zonder’ — het voorvoegsel drukt een ontbreken uit, voor vocalen staat de vorm *an-* of *ar-*. Voorbeelden: *anemie* ‘vermindering van de hemoglobineconcentratie en/of het aantal erythrocyten in het bloed,’ *amenorrhoe* ‘het uitblijven van een regelmatige menstruatie,’ *anovulatie* ‘afwezigheid van ovulatie’:

- ◆ “Algemene predisponerende factoren kunnen zijn: een verminderde algemene weerstand, *anemie*, diabetes mellitus slechte hygiëne, obesitas en hyperhidrosis” (Eekhof et al. 2010, 64).
- ◆ “Heeft de patiënte met hirsutisme een *amenorrhoe* of een oligomenorrhoe, wat wijst op *anovulatie*, dan is verdere specialistische analyse aangewezen” (Eekhof et al. 2010, 64).

An- kan ook voor geneesmiddelengroepen staan, bijv. *analgetica*, en een tegenwerking aanduiden:

- ◆ “*Analgetica* zijn pijnstillende geneesmiddelen, gewoonlijk ingedeeld in niet-opioïden en opioïden [...]” (Van Everdingen et al. 2006, 47).

Anti- (Gr.) heeft de betekenis van ‘tegen’. Prefixwoorden met *anti-* drukken het tegenhouden, belemmeren van een proces uit of duiden de krachten van het organisme aan die tegen de invasie van vreemde stoffen werken: bijv. *antilichamen*:

- ◆ “Er zijn wel betrouwbare ELISA’s beschikbaar, gebaseerd op monoklonale *antilichamen* tegen een epitoom op kringel IV type 9” (NTvG 44/2011, 1983).

Dit prefix zit vaak in de naam van de medicijnengroepen, bijv. *antihistaminica*, *anticoagulantia*:

- ◆ “Bij overgevoeligheidsreacties op docetaxel zijn interventies zoals een lagere infusiesnelheid en premedicatie in de vorm van glucocorticoïden en *antihistaminica* meestal voldoende een tweede reactie te voorkomen” (NTvG 20/2011, 926).
- ◆ “Opeenvolgende patiënten met een acute longembolie werden thuis behandeld met *anticoagulantia*” (NTvG 50/2011, 2275).

De- (Lat.) betekent ‘weg’. Het is met het Nederlandse prefix *ont-* te vergelijken. Vakwoorden met het preix *de-* duiden op pathologische processen in het organisme die met een verdwijnen, afnemen van bepaalde stoffen in het organisme verbonden zijn: *desensitisatie* ‘het laten afnemen van de gevoeligheid,’ *depigmentatie* ‘verdwijning, afwezigheid van pigment’:

- ◆ “In die situaties kan *desensitisatie* uitkomst bieden” (NTvG 20/2011, 926).
- ◆ “Andere oorzaken van *depigmentatie* zijn zeldzaam” (Eekhof 2010, 150).

De betekenis van het prefix **Dis-** (Lat.) is ‘niet, verkeerd’. Het wijst op een negatief verloop van een proces dat men met een ongewenste situatie te maken heeft: *disfunctie* ‘gestoorde functie’, *disbalans* ‘gestoorde balans’:

- ◆ “Zij hebben een *disfunctie* of *disbalans* van het autonome zenuwstelsel als reactie op emotionele stimuli” (Eekhof et al. 2010, 166).

Dys- (Gr.) betekent ‘slecht, foutief, verkeerd’, bijv. *dysfonie* ‘stoornis in de stemvorming’, *dyspneu* ‘ademnood, kortademigheid’:

- ◆ “*Dysfonie* heeft vaak een functionele oorzaak” (Eekhof et al. 2010, 492).
- ◆ “Hij had geen last gehad van dikke enkels, nachtelijke *dyspneu* of nycturie” (NTvG 6/2011, 276).

Het voorvoegsel **ex-** (Lat.) zegt dat iets ‘uit, weg van, ontdaan van, aan de buitenzijde’ is. Er wordt dus iets in het lichaam weggehaald, verwijderd, bijv. *extirpatie* ‘uitroeiing’, *excisie* ‘uitsnijding van weefsel’, *excochleatie* ‘uitlepeling, uitkrabbing’:

- ◆ “De conventionele behandeling bestaat in principe uit het *in toto* verwijderen van de cyste (*extirpatie*), waarna het wondgebied wordt gehecht” (Eekhof et al. 2010, 57).
- ◆ “In de huisartspraktijk kan gekozen worden voor chirurgische *excisie*, *excochleatie* of cryotherapie” (Eekhof et al. 2010, 70).

Hyper- (Gr.) betekent ‘boven, overmatig, over’. Het duidt aan dat er een norm overtreden is. Er bestaat in het organisme een overschot aan bepaalde stoffen of bepaalde functies van organen zijn te intensief, bijv. *hyperuremie* ‘overmaat aan urinezuur’, *hypertensie* ‘verhoogde bloeddruk’:

- ◆ “Daarnaast zijn de vergrijzingen en de stijging van het aantal patiënten met diabetes en *hypertensie* samen goed voor een toename in de zorgvraag van ten minste 43%” (NTvG 41/ 2011, 1846)
- ◆ “Laboratoriumonderzoek toonde een ernstige anemie, hyponatriëmie en *hyperuremie*” (NTvG 6/2011, 2740).

Hypo- (Gr.) is het tegenovergestelde van **hyper-** ‘onder, te weinig, tekort’. Vaktermen met *hypo-* duiden aan, dat de hoeveelheid van bepaalde stoffen te klein, niet voldoende is, bijv. *hyponatriëmie* ‘te laag natriumgehalte van het bloed’, *hypopigmentatie* ‘vermindering van pigmentatie’

- ◆ “Laboratoriumonderzoek toonde een ernstige anemie, *hyponatriëmie* en hyperuremie” (NTvG 6/2011, 2740).
- ◆ “Chemische *hypopigmentatie* is anamnesisch vast te stellen” (Eekhof 2010, 150).

In- (Lat.) betekent ‘in, binnen’. Vakwoorden met *in-* wijzen op handelingen of ingrepen die diagnostisch van aard zijn en door middel van verschillende instrumenten worden ondernomen, bijv. *induratie* ‘verharding’, *intoxicatie* ‘vergiftiging’:

- ◆ “Bij lichamelijk onderzoek wordt een uitgebreide *induratie* met roodheid van de hals, de oksel en de mamma links en demping over de linker long vastgesteld” (NTvG 50/2011, 2298).
- ◆ “Differentiaaldiagnostisch wordt gedacht aan een bacteriële of virale meningitis of encefalitis, een *intoxicatie* of metabole ontregeling” (NTvG 5/2011, 201).

Post- (Lat.) heeft een temporale betekenis ‘na, daarna’ en een spatiale ‘achter’. Het geeft aan dat na een ziekte een andere aandoening of een syndroom opduikt, bijv. *post-splenectomieseptis* ‘sepsis na chirurgische verwijdering van de milt’:

- ◆ “Met name bij adolescenten laat men het risico op complicaties van een afwachtend beleid soms opwegen tegen het risico op een *post-splenectomieseptis*” (NTvG 19/2011, 887).

Pre- (Lat.) betekent het tegenovergestelde van *post-* en heeft betrekking op plaats en tijd. Het geeft de tijd voor het optreden van een ziekte of voor het gebruik van een concrete diagnostische methode, bijv. *preëclampsie* ‘beginstadium van eclampsie’, *premedicatie* ‘toediening van geneesmiddelen voorafgaand aan’:

- ◆ “In 2009 bleek dat inleiden van de bevalling bij vrouwen met aterm zwangerschapshypertensie of milde *preëclampsie* tot een betere maternale conditie en lagere kosten leidt (...)” (NTvG 44/2011, 1952).
- ◆ “Bij overgevoeligheidsreacties op docetaxel zijn interventies zoals een lagere infusiesnelheid en *premedicatie* in de vorm van glucocorticoïden en antihistaminica meestal voldoende een tweede reactie te voorkomen” (NTvG 20/2011, 926).

2.1.2. Afleiding d.m.v. achtervoegsels

Ook suffixen van Griekse afkomst spelen een belangrijke rol bij de vorming van medische termen. Van belang is het Griekse suffix *-itis*, dat ‘ontsteking’ aanduidt:

-itis (Gr.) ‘ontsteking’, bijv. **faryngitis** ‘keelontsteking’, **cheilitis** ‘ontsteking van de lip’,

- ◆ “Jongeren met de ziekte van Pfeiffer maken, ondanks de vaak bestaande hoge koorts en de hevige **faryngitis**, meestal geen erg zieke indruk” (Eekhof et al. 2010, 287).
- ◆ “Actinische **cheilitis** is een inflammatoire reactie op de lippen, meestal op de onderlip” (Eekhof et al. 2010, 103).

-om (Gr.) wordt algemeen gebruikt in de benamingen van gezwellen, bijv. **hematoom** ‘bloedbuil’, **carcinoom** ‘kwaadaardig gezwel’:

- ◆ “Ieder fysiek trauma van de oorschelp kan een auriculair **hematoom** veroorzaken” (Eekhof et al. 2010, 336).
- ◆ “Bij patiënte A en B wordt het kleine **carcinoom** na radicale verwijdering onschuldig geacht [...]” (NTvG 28/2011,1257).
- ◆ “Het **plaveiseldcarcinoom** van de onderlip wordt vaak vroeg gediagnosticeerd” (NTvG 28/2011, 1254).

2.2. GRIEKSE OF LATIJNSE SAMENSTELLINGEN

De medische woordenschat omvat ook samenstellingen die in hun geheel van Griekse of Latijnse afkomst zijn:

Hydrocephalus (Gr.) (*hydor* + *kephale*) ‘waterhoofd,’ **rectumprolaps** (Lat.) (*rectum* + *prolaps*) ‘uitzakking van alle lagen van het rectum via de anus’:

- ◆ “Bij een patiënt met een (gr) **hydrocephalus** is het plaatsen van een ventriculoperitoneale drain (VPD) de eerste handelkeus” (NTvG 50/2011, 2289).
- ◆ “**Rectumprolaps** komt bij kinderen vooral in de eerste 4 levensjaren voor [...]” (NTvG 4/2011, 157).

3. HYBRIDEN

Hybriden zijn gemengde woorden die delen van twee verschillende talen inhouden. De naam komt van het Latijnse *hybridus* ‘bastaard’. In de geneeskunde heeft het betrekking op een bij kruising van twee genetisch verschillende individuen verkregen product (Van Everdingen et al. 2006, 529).

3.1. LATIJN-GRIEKS

Er zijn *Latijns-Griekse* hybriden: bijv. *mammacarcinoom* ‘borstkanker; (Lat. *mamma* + Gr. *carcinoma*)

- ◆ “Bij het *mammacarcinoom* heeft het gebruik van de SWK-procedure aangetoond dat de zieke bij 20% van de histologisch negatieve patiënten wordt geherstadiëerd” (NTvG. 7/2011, 293).

3.2. NEDERLANDS-LATIJN

Bottumoren ‘botkanker’ (Lat. *tumor* ‘gezwel, neoplasma’), *dunnedarm-obstructie* ‘afsluiting van de dunne darm’ (Lat. *obstructio* ‘afsluiting, verstoping’):

- ◆ “Fibreuze dysplasie vormt 5–7 % van de benigne *bottumoren*” (NTvG 7/2011, 313).
- ◆ “De belangrijkste aandoening [...] is een ileus door een *dunnedarmobstructie*” (NTvG 7/2011, 317).

3.3. LATIJN-NEDERLANDS

Vaginavorwand ‘het voorste deel van de schede’ (Lat. *vagina* ‘schede’), *prolapsklachten* ‘klachten vanwege gehele of gedeeltelijke uitzakking van een ingewand’

- ◆ “Bij een partiële colpocleisis worden voor- en achterwand met elkaar verbonden door 2 gelijke rechthoeken in de *vaginavorwand* [...] te verwijderen [...]” (NTvG 44/ 2011, 1963).
- ◆ “De kans op een chirurgische behandeling wegens *prolapsklachten* is 11–20%” (NTvG 44/2011, 1959).

3.4. NEDERLANDS-GRIEKS

Longcarcinomen ‘longkanker’ (Gr. *karkinos* ‘kreeft’), *dunnedarmnecrose* ‘dood van dunnedarmcellen’

- ◆ “Niet-kleincellige *longcarcinomen* (NSCLC’s) waarbij sprake is van een mutatie in de epidermale groeifactorreceptor (EGFR) vormen een aparte groep van *longcarcinomen*” (NTvG 10/2011, 438).
- ◆ “Bij de geplande tweede operatie de dag erna (...), blijkt de *dunnedarmnecrose* uitgebreid te zijn [...]” (NTvG 44/2011, 1968).

3.5. GRIEKS-NEDERLANDS

Trachearingen ‘ringen van de luchtpijp’ (Gr. *tracheia* ‘luchtpijp’)

- ◆ “Het kan voorkomen dat de **trachearingen** [...] niet goed herkend worden, [...]” (NTvG 44/2011, 1991).

Thoraxwandafwijkingen ‘afwijkingen van de borstkas’ (Gr. *thorax* ‘borstpantser’)

- ◆ “Essentieel voor de diagnose is dat er geen andere oorzaken voor alveolaire hypoventilatie zijn, zoals [...], **thoraxwandafwijkingen** en neuromusculaire ziekten” (NTvG 10/2011, 433).

3.6. GRIEKS-LATIJN

Myocardinfarct ‘necrose van een gedeelte van de hartspier’ (Gr. *mys* ‘spier’; *kardia* ‘hart’; Lat. *infarctus*, *infarcere* ‘instoppen’), **colondivertikel** (Gr. *colon* ‘darm’, Lat. *diverticulum* ‘zakvormige uitstulping’):

- ◆ “In deze trial wordt de waarde van het toevoegen van nicotinezuur aan een statine onderzocht in relatie tot harde uitkomstmaten als het optreden van een **myocardinfarct**” (NTvG 44/2011, 1984).
- ◆ “De chirurgen concluderen dan ook dat de gewoonte om patiënten met klachten op basis van **colondivertikels** met vezels te behandelen weinig evidence-based is” (NTvG 41/ 2011, 1822).

4. ENGELSE INVLOEDEN

Behalve termen van de Griekse en Latijnse afkomst komt men in de medische vakwoordenschat ook Engelse woorden tegen. Ze hebben vooral betrekking op nieuwe technieken, instrumenten of onderzoekmethodes of ziektes. Voorbeelden ervan zijn: **shave-excisie** ‘techniek, verwijdering van huidgezwelletjes zoals moedervlekken etc.’, **jumper’s knee** ‘pathologische toestand van de knie’, **drain** ‘textielweefsel of buis waarmee de afvloeiing van vocht wordt gemaakt’, **screening** ‘vroegtijdige identificatie van een nog niet herkende ziekte of gebrek door middel van testen’:

- ◆ “Bij localisatie in het gezicht geniet een **shave-excisie** de voorkeur” (Eekhof et al. 2010, 70).
- ◆ “Apexitis patellae is een overbelastingsblessure van het strekapparaat van de knie, in de literatuur ook wel **‘jumper’s knee’**, ‘springersknie’ of infrapatellaire insertietendopathie genoemd” (Eekhof et al. 2010, 722).

- ◆ “Bij een patiënt met een hydrocefalus is het plaatsen van een ventriculo-peritoneale *drain* (VPD) de eerste behandelkeus” (NTvG 50/2011, 2289).
- ◆ “In Latijns Amerika wordt de ziekte van Chagas bestreden door een combinatie van vectorcontrole op het platteland en verplichte *screening* onder zwangeren en in de bloedbanken” (NTvG 19/2011, 878).

Meestal komen Engelse termen samen met Nederlandse woorden voor als bestanddelen van composita. Op die manier vormen ze hybriden, die vaak benamingen van ziektes of hun vormen zijn:

***relapsing–remitting*‘-vorm van MS, restless-legs-syndroom:**

- ◆ “Het ging om patiënten met de *relapsing-remitting-vorm* van MS [...]” (NTvG 44/2011, 1954).
- ◆ “Het *restless legs-syndroom* is een neurologisch syndroom gekenmerkt door onaangename sensaties meestal diep in de kuiten, soms in bovenbenen of voeten en midden in de armen” (Eekhof et al. 2010, 741).

5. VAKWOORDEN VAN FRANSE AFKOMST

Behalve Engelse termen treffen we ook wat Franse woorden aan in de medische vakwoordenschat. Daartoe behoren: *plaque* ‘neerslag van kalk en vette substanties’, *porte d’entree* ‘de plaats waar infectiekiemen het lichaam zijn binnengedrongen’, *malaise* ‘gevoel van onwelzijn’:

- ◆ “LP(a) is aangetroffen in atherosclerotische *plaques*” (NTvG 44/2011, 1983).
- ◆ “Vaak is een kleine beschadiging van de huid, de zogenaamde *porte d’entree*, zichtbaar temidden van het erytheem” (Eekhof 2010, 39).
- ◆ “Onder speciale omstandigheden echter, zoals bij lokalisatie op de bovenlip of neus, een furunkel bij influenza of een furunkel met koorts en algemene *malaise* en bij patiënten met een verhoogd risico op endocarditis of een kunstgewricht is antibiotische therapie geïndiceerd” (Eekhof et al. 2010, 66).

Woorden van Franse afkomst worden ook gebruikt als bestanddelen van sommige hybride composita als *café-au-laitvlekken*:

- ◆ “Als fibreuze dysplasie echter voorkomt met endocriene stoornissen [...], pubertas praecox en *café-au-laitvlekken*, dan staat het bekend als het syndroom van McCune-Albright” (NTvG 7/2011, 313).

6. EPONIEMEN

Tenslotte omvat de Nederlandse medische vakwoordenschat ook termen met persoonsnamen, die *eponiemen* genoemd worden. Een eponiem is de naam van een persoon, naar wie een zaak wordt vernoemd (Jochems 2010, 89). Bepaalde lichaamsdelen, ziektes, syndromen, diagnostische methodes of chirurgische ingrepen hebben hun naam te danken aan de personen die ze hebben ontdekt. Voorbeelden: *bonnetsyndroom* (naar de Franse chirurg Amédée Bonnet), *de ziekte van Chagas* (naar de Braziliaanse bacterioloog Carlos Chagas):

- ◆ “Het *Bonnetsyndroom* is een aandoening die bestaat uit simpele of complexe visuele hallucinaties zonder wanen, bij patiënten met vissusstoornissen” (NTvG 20/2011, 937).
- ◆ “De *ziekte van Chagas*, of Amerikaanse trypanosomiasis, wordt veroorzaakt door infectie met de eencellige parasiet *Trypanosoma cruzi* (...)” (NTvG 19/2011, 878).

7. ACRONIEMEN

Veel afkortingen hebben de vorm van acroniemen. Een *acroniem* (letterwoord) is samengesteld uit de beginletters van de woorden in het begrip. De letters worden niet gescheiden door punten. Ze worden zo mogelijk niet afzonderlijk, maar als vloeiende lettergrepen uitgesproken (Jochems 2010, 87).

Voorbeelden: **ADHD** ‘Aandachtstekort – hyperactiviteitstoornis’:

- ◆ “Kinderen met **ADHD** hebben het vaak moeilijk in het dagelijkse leven” (NTvG 50/2011, 2285).

Acroniemen als onderdeel van een compositum, bijv. **PSA-screening** ‘Prostate-specific Antigen’-screening:

- ◆ “Uit de review kwamen de risico’s van **PSA-screening** bovendien duidelijk naar voren” (NTvG 41/2011, 1952) [PSA – prostaatspecifiek antigeen].

CONCLUSIES

In de communicatie tussen de huisarts en de patiënt worden voornamelijk Nederlandse vakwoorden gebruikt, vooral in de anamneses als de arts de patiënt naar de symptomen vraagt. Medische vakwoorden van vreemde afkomst verschijnen in het gesprek pas dan, als de arts een diagnose stelt.

De schriftelijke communicatie tussen de huisarts en de specialist verloopt met een groot aantal vreemde woorden. In de medische vakwoordenschat komt men woorden tegen die van de klassieke talen, d.w.z. van het Grieks en het Latijns, afkomstig zijn. Deze termen bestaan uit één woord, of uit twee of meer woorden, waar naast het concrete substantief bijvoeglijke naamwoorden een geheel vormen. Een belangrijke rol spelen Griekse en Latijnse voor- en achtervoegsels. De voorvoegsels modificeren de betekenis van de basiswoorden. De suffixen zijn in vergelijking tot de voorvoegsels niet zo talrijk. Vaak worden bepaalde Griekse achtervoegsels gebruikt die namen van ziektes aanduiden.

De klassieke nalatenschap op het gebied van de medische vaktaal omvat ook samengestelde termen, opgebouwd uit twee of meerdere woorden. Binnen deze categorie onderscheiden we de hybride termen. Deze bevatten woorden die afkomstig zijn uit verschillende talen. In het corpus zijn Latijns-Griekse, Nederlands-Latijnse, Latijns-Nederlandse, Nederlands Griekse, Grieks-Nederlandse, Grieks-Latijnse hybriden onderzocht.

Naast de klassieke talen wordt de invloed van het Engels steeds groter. Zo worden er nieuwe termen uit het Engels ontleend, waarvan sommige ook deel uitmaken van hybride termen. De Engelse invloeden in de Nederlandse medische vakwoordenschat hangen vooral samen met nieuwe uitvindingen op het gebied van ziektes, diagnostische of behandelings-methodes of instrumenten. Verder dient ook de invloed van het Frans te worden vermeld, maar de impact ervan op de vakterminologie is niet zo groot als die van het Engels.

Tenslotte is de medische vakwoordenschat rijk aan eponiemen en acroniemen. In de eponiemen zitten achternamen van vreemde afkomst en de acroniemen worden vaak van Engelse termen gevormd. Het gaat dan vooral over namen van ziektes of hun behandelingsmethodes. Het aantal Engelse woorden neemt in de medische vaktaal steeds toe. Aangezien de nieuwe termen in de medische vakliteratuur voor het eerst in het Engels beschreven worden, krijgen ze pas dan een naam in een andere taal, zoals bijv. in het Nederlands. Soms wordt de Engelse term gehandhaafd, zoals in geval van *Restless Legs Syndroom*. Verwacht wordt dat de medische vakwoordenschat in de toekomst steeds meer internationaal zal worden en men moet ermee rekening houden dat de Engelse termen een steeds grotere rol zullen spelen.

REFERENTIES

PRIMAIRE BRONNEN

- Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde*. 2011. Nummers: 4, 5, 6, 7,10,19, 20, 28, 41, 44, 50.
 Eekhof, Just, Arie Knuistingh Neven & Wim Opstelten. 2010. *Kleine kwalen in de huisartspraktijk*. Amsterdam: Elsevier gezondheidszorg.
 Everdingen, J.J.E. van, A.M.M. van den Eerenbeemt, N.S. Klazinga & J. Pols (ed.). 2006. *Pinkhof Geneeskundig Woordenboek*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

SECUNDAIRE BRONNEN

- Bügel, Peter C., Frank Baarveld & Jan Schuling. 2005. *Bij de dokter. De achterkant van het genezen: voor huisartsen en hun patiënten*. Maarssen: Elsevier gezondheidszorg.
 Eekhof, Just, Arie Knuistingh Neven & Wim Opstelten. 2010. *Kleine kwalen in de huisartspraktijk*. Amsterdam: Elsevier gezondheidszorg.
 Jochems, A.A.F. 2010. *Medische termen in woord en geschrift*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
 Ruff, Peter Wolfgang. 2001. *Einführung in den Gebrauch der medizinischen Fachsprache*. Reinbeck: LAU, Nourney: Europa-Lehrmittel.
 Wilmanns, Juliane C., & Günther Schmitt. 2002. *Die Medizin und ihre Sprache*. Landsberg/Lech: Ecomed.

SPECJALISTYCZNE SŁOWNICTWO OBCEGO POCHODZENIA
 W PRAKTYCE HOLENDERSKIEGO LEKARZA RODZINNEGO

Streszczenie

Artykuł zawiera przykłady terminów fachowych pochodzących z języków obcych, które są wykorzystywane w pracy holenderskiego lekarza rodzinnego. Lekarz rodzinny przyjmuje pacjentów, którzy przychodzą do niego z różnymi dolegliwościami. Artykuł ten zawiera nazwy różnych chorób, terminy anatomiczne, nazwy testów diagnostycznych, metod leczenia i leków. Języki klasyczne, tj. łacina i greka, miały duży wpływ na współczesne słownictwo medyczne, a terminy fachowe zaczerpnięte z tych języków wciąż są w użyciu. Nie dotyczy to tylko zapożyczeń całych słów, lecz także ich fragmentów, prefiksów i sufiksów. Oprócz łaciny i greki w zbadanym materiale są obecne także zapożyczenia z języka angielskiego i francuskiego. Słownictwo zawiera różne typy słowotwórcze: słowa proste, złożenia, derywaty i terminy składające się z wielu wyrazów. W grupie złożzeń wymienić należy także tzw. hybrydy, w których każdy człon pochodzi z innego języka. Ponadto słownictwo jest bogate w eponimy i akronimy.

Przełożyła Beata Popławska

Słowa kluczowe: języki specjalistyczne; słownictwo medyczne; słowotwórczość; niderlandzki; zapożyczenia.

SPECIALIST TERMS OF FOREIGN ORIGIN
IN THE PRACTICE OF A DUTCH FAMILY DOCTOR

S u m m a r y

This article includes examples of specialist terms coming from foreign languages which are used in the practice of the Dutch family doctor. The family doctor examines patients who come to him with a complaint. This article comprises names of various diseases, anatomic terms, diagnostic tests, treatment methods and medicines. Classical languages, like Latin and Greek, have had a big influence on the modern medical vocabulary and they are still in use. Not only have the whole words been borrowed but also their parts, prefixes and suffixes. Apart from the Latin and Greek terms there are also borrowings from English and French in the collected examples. The vocabulary contains different types of the word-formation, like simple words, compounds, derivatives and terms, which consist of more words. In the group of compounds there are the so-called hybrid forms, in which each part comes from a different language. Besides, this vocabulary is rich in eponyms and acronyms.

Key words: languages for special purposes; medical vocabulary; word-formation; Dutch; borrowings.